

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету,

Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ

_____ 2021 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

зі «Вступу до спеціальності»

для здобуття **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на 2 курс**

на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» та

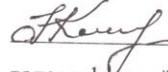
попереднього здобутого рівня вищої освіти

(денна, заочна форми навчання)

Херсон 2021

Затверджено на засіданні кафедри (протокол № 8 від 01.03.2021)

Укладач програми:

 Костючков С.К.,
голова фахової атестаційної комісії,
професор кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та соціології,
доктор філософських наук.

ЗМІСТ

	с.
1. Загальні положення	4
2. Зміст програми	6
3. Список рекомендованої літератури	10
4.Критерії оцінювання знань додаткової вступної співбесіди	12

1. Загальні положення

Програма вступного випробування (тестування) для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти** на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» та попередньо здобутого рівня вищої освіти розроблено на основі типової програми курсу «Вступ до соціальної роботи» (автори Жуков В.І., Тименко В.М.) / «СОЦІАЛЬНА РОБОТА: навчально-методичний комплекс» за ред. Андрущенко В.П., Карпенко О.Г., Толстоухової С.В.. – К.: Вид-во НПУ ім. М.Драгоманова, 2006. - С. 77-84) та затвердженого стандарту вищої освіти.

Організація та проведення фахового вступного випробування (тестування) відбувається у порядку визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за рівнем вищої освіти «бакалавр».

Форма вступного випробування: тестування.

Тривалість вступного випробування – на виконання відведено 60 хвилин / 1 абітурієнт (-ка).

Результат вступного випробування (тестування) оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів.

Під час проведення вступного випробування (тестування) не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час додаткового вступного випробування (співбесіди) сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. При перевірці така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та

Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування (тестування) без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у випробуванні не допускаються.

2. Зміст програми

Тема 1. Соціальна робота як наука. Місце соціальної роботи в сучасному суспільстві

Сутність соціальної роботи. Головна мотивація. Фундаментальні принципи. Соціальна робота як соціальний інститут. Напрями соціальної роботи. Сфера компетенції соціальної роботи у різних країнах.

Соціальна робота як система знань. Основні теорії вивчення сучасної соціальної роботи.. Підходи до визначення наукового статусу соціальної роботи.. Предмет соціальної роботи як науки. Метод дослідження в дії. Наукові дослідження в соціальній роботі.

Мета й завдання соціальної роботи як навчальної дисципліни. Знання, вміння і цінності соціального працівника. Сукупні вимоги до професійних знань і умінь соціальних працівників. Навчальні програми з соціальної роботи.

Місце соціальної роботи в структурі соціально-гуманітарних наук. Наукові дисципліни, пов'язані з соціальною роботою: політологія, педагогіка, економіка, соціальна педагогіка, культурологія, юриспруденція, медицина, соціологія. Соціологія і соціальна робота.. Взаємозв'язок соціальної роботи із психологією. Педагогіка і соціальна робота. Соціальна робота та історія. Соціальна політика і соціальна робота.

Тема 2. Соціальна робота як фахова діяльність

Погляди на сутність й зміст соціальної роботи як фахової діяльності. Практична соціальна робота. Зміст й мета соціальної роботи. Завдання та об'єкт. Суб'єкти соціальної роботи. Функції соціальної роботи. Ролі соціальних працівників. Сфера діяльності соціальних працівників.

Передісторія виникнення фахової соціальної роботи. Проблеми періодизації історії соціальної роботи. Моделі становлення соціальної роботи. Погляди щодо суті й призначення соціальної роботи. Етапи професіоналізації соціальної роботи.

Еволюція фахової соціальної роботи. Етапи історії соціальної роботи. Соціальна робота в античних державах. Ідеологія перших християнських общин. Суспільна допомога й благодійність у Київській Русі. Суспільна допомога Середньовіччя. Соціальна робота в епоху Просвітництва. Соціальна допомога в XIX ст.

Історія фахової соціальної роботи в Україні. Соціальна робота у Великобританії, США, Німеччині. Становлення соціальної роботи в Російській імперії та сучасній Україні.

Тема 3. Філософія соціальної роботи

Зв'язок соціальної роботи з філософією. Філософські принципи соціальної роботи. Основні концепти філософії соціальної роботи: гуманізм, позитивізм, утопізм, професіоналізм. Філософська концепція реконструкції суспільства.

Метацінності та ідеали соціальної роботи. Система філософських цінностей соціальної роботи. Цінності-цілі. Цінності-засоби. Цінність людського життя. Мир як цінність. Принцип рівності та недискримінації. Справедливість як непересічна цінність соціальної роботи. Солідарність, соціальна відповідальність, соціальна справедливість.

Права людини і громадянське суспільство. Поняття громадянського суспільства. Правова свідомість та правова культура – складові громадянського суспільства. Ідея прав людини як чинник соціальної роботи. Права людини: першого, другого і третього поколінь.

Тема 4. Методологія соціальної роботи

Компоненти методології соціальної роботи. Найактуальніші методологічні проблеми соціальної роботи. Становлення методології соціальної роботи.

Процес соціальної роботи. Поняття процесу соціальної роботи. Підходи до тлумачення процесу соціальної роботи: раціональний або лінійний, покроковий або аналітичний, практичний. Фази процесу соціальної роботи.

Тема 5. Методи і технології соціальної роботи

Поняття «метод». Сутність методів соціальної роботи. Класифікації методів у соціальній роботі. «Соціальні технології». Загальні та спеціальні технології соціальної роботи.

Стратегії втручання у соціальній роботі. Пряме втручання. Комбіноване або проміжне втручання. Втручання, спрямоване на зміну системи.

Рівні соціальної роботи. Мікрорівень, мезорівень та макрорівень у соціальній роботі. Індивідуальна соціальна робота. Групова соціальна робота. Соціальна робота в громаді. Відмінності між рівнями соціальної роботи.

Тема 6. Фахові вимоги до соціального працівника

Складові ідеального образу соціального працівника. Сучасний соціальний працівник як фахівець. Фахові знання та вміння. Критерії компетентності соціальних працівників. Професійне становлення соціального працівника. Принципи професійного виховання соціального працівника. Контексти реалізації діяльності соціального працівника. Показники професіоналізму соціального працівника.

Особистісні вимоги до соціального працівника. Групи особистісних якостей соціального працівника. Гуманність соціальної роботи та альтруїзм. Система цінностей фахівця з соціальної роботи. Взаємозв'язок між професійними і духовно-моральними якостями соціального працівника. Характеристика справжнього фахівця соціальної роботи.

Тема 7. Клієнти в соціальній роботі

Особливості статусу клієнта соціальної роботи. Потенційні клієнти соціальної роботи у різних країнах світу. Закон України «Про соціальні послуги». Стадії подолання складних життєвих обставин.

Потреби клієнтів і ресурси їх задоволення. Поняття «потреба». Типологія потреб індивідів. Піраміда потреб людини за А. Маслоу. Групи потреб. Поняття «ресурсу» у соціальній роботі. Концепція мобілізації ресурсів. Потреби людини й ресурси для їх задоволення.

Соціальне виключення, дискримінація та стигматизація клієнтів соціальної роботи. Соціальне виключення особистості. Основні сфери виключення індивідів. Форми і методи роботи з соціально виключеними клієнтами. Дискримінація, стереотипізація та стигматизація як соціальні явища.

Явища «набутої беспорядності» та госпіталізму. «Набута беспорядність». Явище госпіталізму. Чинники виникнення явищ «набутої беспорядності» та госпіталізму.

Принцип активізації в соціальній роботі. Право на отримання якісних соціальних послуг. Закон України «Про соціальні послуги». Принцип активізації (імпаурменту). Основні принципи імпаурменту. Передумови підвищення рівня життя клієнтів соціальних служб. Антидискримінаційна практика соціальної роботи.

Тема 8. Професійний обов'язок та професійна відповідальність соціального працівника

Роль етики у розвитку суспільства. Основні етичні концепції. Основні категорії професійної етики: етичні стосунки, етична свідомість, етичні дії та професійний обов'язок. Деонтологія як розділ етики. Визначення професійної деонтології.

Питання етики у соціальній роботі. Визначення етики, моралі, моральності. Мета й завдання етики соціальної роботи. Функції етики соціальної роботи. Принципи етики соціальної роботи. «Золоте правило» етичної системи.

Відповідальність та обов'язок соціального працівника перед суспільством та державою. Відповідальність та обов'язок соціального працівника перед професією.

Відповідальність та обов'язок соціального працівника перед професійною групою (колегами). Професійний обов'язок соціального працівника по відношенню до клієнта. Обов'язок соціального працівника перед самим собою.

Професійні межі соціальної роботи. Моделі прийняття рішень. «Професійне вигорання». Використання стратегій релаксації. Профілактика стресу соціальних працівників. Прийняття рішень у ситуації морального вибору.

Тема 9. Моральні норми в соціальній роботі

Моральна норма як структурний компонент моралі. Структура моральних норм соціальної роботи. Моральні знання. Моральні переконання. Моральна потреба. Роль професійної моралі у формуванні особистості соціального працівника. Чесність. Совісність. Об'єктивність. Справедливість. Тактовність. Уважність і спостережливність. Терпимість. Витримка і самовладання. Доброта. Любов до людей. Самокритичність. Адекватність самооцінки. Терпіння. Комунікабельність. Оптимізм. Сила волі. Емпатія.

Нормативно-правове поле етики соціальної роботи. Етичний кодекс – основа професійної діяльності. Конституція України та інші нормативно-правові документи. Професійно-етичний кодекс членів Української Асоціації соціальних працівників як система професійних дій. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників. Професійно-етичні кодекси соціальних працівників різних країн світу (Великої Британії, Швеції, Сполучених Штатів Америки, Канади, Росії). Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України: зміст та структура.

Тема 10. Особливості етичної культури, етичної комунікації та етикету соціального працівника

Вимоги до поведінки професіонала з огляду на етикет. Принципи етикету соціального працівника. Мистецтво проведення бесід, телефонних розмов, переговорів. Етикет ділової переписки. Норми поведінки в сім'ї клієнта, на його роботі, в громадських об'єднаннях, громадах, церкві тощо. Шляхи і засоби формування морально-етичної культури соціальних працівників.

Основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника. Основи спілкування соціального працівника як невід'ємна риса професійної компетентності. Основні форми і стилі етичного спілкування. Слухання як провідна якість соціального працівника. Особливості етичного спілкування з різними категоріями клієнтів.

Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника. Етична культура та її складова. Поняття іміджу соціального працівника. Складові зовнішньої та внутрішньої привабливості соціального працівника як складова іміджу. Мистецтво подобатись і мистецтво впливу на оточуючих як елемент іміджу у соціальній роботі.

Тема 11. Нормативно-організаційні аспекти соціальної роботи. Фахове регулювання соціальної роботи за кордоном

Механізми правового регулювання фахової діяльності фахівців соціальної роботи. Професійне регулювання. Ліцензування як різновид правового регулювання. Контрактна система відносин між державними й недержавними організаціями.

Нормативна база соціальної роботи в Україні. Становлення українського законодавства. Законодавство України, дотичне до надання соціальних послуг. Українське законодавство, що опосередковано впливає на розвиток соціальної роботи.

Державні програми як документальне забезпечення соціальної політики і соціальної роботи. Положення, затверджені указами Президента України та постановами Кабінету Міністрів. Державні соціальні стандарти

Тема 12. Мережа відомств України, причетних до соціальної сфери

Сутність соціального обслуговування і соціальної служби. Організаційні рівні діяльності соціальних інституцій.

Державні соціальні служби в Україні. Система соціальних служб сучасної України. Державні заклади, що здійснюють роботу з людьми похилого віку, дорослими особами з функціональними обмеженнями, психічно хворими. Державні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Центри по роботі з жінками, бездомними особами та з людьми, котрі звільнилися з місць позбавлення волі.

Недержавні організації у соціальній сфері. Внесок недержавних організацій у соціальне обслуговування. Формування системи недержавних соціальних служб в Україні. Співпраця державних соціальних служб із «третім сектором» в Україні.

Тема 13. Особливості управління соціальною роботою

Менеджмент соціальної роботи. Загальні теорії управління. Засади управління. Специфіка управління соціальною роботою. Новий менеджериалізм. Децентралізація соціальних послуг. Формування команди у соціальній службі.

Супервізія в соціальній роботі. Метод супервізії у соціальній роботі. Функції супервізора. Різновиди супервізії. Зміст супервізії. Групова супервізія. Взаємосупервізія або інтравізія.

Забезпечення якості соціальних послуг. Якість соціальних послуг як характеристика послуги. Забезпечення якості соціальних послуг. Стандарти соціальної роботи. Моніторинг надання соціальних послуг. Оцінювання соціальних послуг.

3. Список рекомендованої літератури

1. Бабенко І. Г. Соціально-психологічна реабілітація бездоглядних дітей: навч.-метод. посіб./ І.Г. Бабенко.- Житомир: ЖДУ, 2006. -200 с. - Літ.: с.184-199(264 назв.)
2. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: навч. посіб. для ВНЗ/ О. В.Безпалько. - К. : Центр навч. літ., 2005. -176с.
3. Васьківська С. В. Соціально-психологічний супровід клієнтів: (Технологія ведення консультативного діалогу)/ С. В. Васьківська.- К. : Главник, 2006.-128 с. - (Б-ка соц. працівника).
4. Волонтери в соціальній роботі / упоряд. : О. Главник, Н. Романова , Т.Дружченко [та ін.]. - К. : Главник, 2006. -128 с - (Б-чка соц. працівника). -Літ.: С.126-127.
5. Гансова Е. А. Соціальна політика та соціальна робота: навч. посіб. / Е. А.Гансова, О. М. Лисенко. - О., 2005. -208 с.
6. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи : курс лекцій. - 2-ге вид., доп. -Тернопіль : Екон. думка, 2003. -72 с. - Літ. : с.70 (25 назв.)
7. Григорьев С. Й., Гусякова Л. Г, Ельчанинов В. А. Теория и методология социальной работы. — М.: Наука, 1994.
8. Гусякова Л. Г., Холостова Е. Й. Основы теории социальной работы. — М.: Ин-т социальной работы, 1997.
9. Димитрова Л. М. Соціальна робота: логіка розвитку // Соціальна
10. Документація в соціальній роботі: навч. посіб. / упоряд.: К.Шендеровський, І. Ткач. - К.: Главник, 2006.- 112 с. - (Б-чка соц.працівника).
11. Етика соціальної роботи: принципи і стандарти // Соціальна політика і соціальна робота. — 1998. — № 4.
12. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України // Соціальна політика і соціальна робота. — 2003. — № 1.
13. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 5.10.2000 р.
14. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 р.
15. Закон України «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх» від 24.01.1995 р.
16. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11.07.2001 р.
17. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р.
18. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003 р.
19. Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» від 10.07.2003 р.
20. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р.
21. Іванова О. Соціальна політика в Україні: Теоретичні аспекти: Курс лекцій. - К.: КМ Академія, 2003.
22. Іванова О. Стандарти у соціальній роботі: якими їм бути в Україні? // Соціальна політика і соціальна робота. — 2004. — № 3.
23. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні. Соціальна робота в Україні: перші кроки (за ред. В.Полтавця).-К., 2000
24. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні // Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000.
25. Інновації у соціальних службах: Навч. посібник / За ред. Т. В. Семигіної. — К.: Пульсари, 2002.
26. Кікало А. В. Еволюція методології в соціальній роботі // Соціальна робота: теорія, досвід, перспективи // 36. міжн. наук.-практ.конф. — Ужгород: УжДУ, 1998. — Т. 1.
27. Козлов А. А. Социальная работа за рубежом // Сб. научн. очерков. — М.: Флинта, 1988.

28. Кравченко Р. Погляд недержавних організацій, що представляють інтереси інвалідів із розумовою відсталістю, щодо перспектив реалізації Закону України «Про соціальні послуги» // Соціальна політика і соціальна робота. — 2003. — № 1.
29. Кравченко Р., Кабаченко Н., Васильченко О. Розвиток недержавних організацій соціальної сфери // Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000.
30. Лукас Д., Васильченко О. Етичні принципи та цінності соціальної роботи // Соціальна робота в Україні: перші кроки / — К.: КМ Академія, 2000.
31. Лысенко О. М. Социальная работа : теория, практика : конспект лекций /О. М. Лысенко, В. С. Складар. - О. : Наука и техника, 2007. -155 с. - Лит. : с.154 -155 (41 назв.)
32. Мигович І.І. Соціальна робота. - Ужгород, 1997.
33. Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи// Соціальна політика і соціальна робота. - 1998. - № 24.
34. Основы социальной работы. Учебник.М.: Инфра-М. 2004. -395 с.
35. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за рубежом. - Ужгород, 2000.
36. робота в Україні: теорія і практика. — 2003. — № 1.
37. Социальная работа / Под общ. ред. В. Й. Курбатова. — Ростов-на Дону: Феникс, 1999.
38. Социальная работа : теория и практика : учеб. пособие для вузов / А. В.Бабушкин, М. П. Гурьянова, И. Г. Зайнышев [и др.] ; отв. ред. Е. И.Холостова, А. С. Сорвина. - М.:ИНФРА-М, 2002. -427 с. - (Высшее образование).
39. Соціальна робота в Україні. Навч. посіб./ за ред.: Зверєвої І.Д., Лактіонової Г.В.- К.: Наук, світ, 2003.-233
40. Соціальна робота в Україні: перші кроки // Під ред. В.Полтавця. - К., 2000.
41. Соціальна робота: В 3-х ч. — Ч. 1. Основи соціальної роботи / За ред.Семигіної, І. Григи. — К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
42. Тетерский С. В. Введение в социальную работу : учеб. пособие для высшей шк. - М. :Акад. проект, 2003. - 496 с. - (Gaudeamus).
43. Тетерский С. В. Введение в социальную работу: Учеб. пособие. — Академический проспект, 2001.
44. Технологии социальной работы в различных сферах жизнедеятельности :учеб. пособие / под ред. П. Д. Павленка. - Изд. 3-е, перераб. и доп. - М. : Дашков и К, 2007. -608 с.
45. Управлінські аспекти соціальної робота : курс лекцій / М. Ф. Головатий(кер. авт. кол.), М. П. Лукашевич, Г. А. Дмитренко [та ін.] ; за ред. М. Ф.Головатого. - К. : МАУП, 2004. -368 с
46. Филатова Е. В. Теория социальной работы: Учебное пособие / Е. В. Филатова. — Кемерово: Кузбассвуиздат, 2004. — 96 с.
47. Фирсов М. В. Теория социальной работы: Учебное пособие для студентов. высш. учеб. Заведений / М. В. Фирсов, Е. Г. Студенова. — М.: ВЛАДОС, 2001. — 432 с.
48. Шендеровський К. Моніторинг в соціальній роботі / К. Шендеровський. -К. : Главник, 2006. -144 с. - (Б-чка соц. працівника). - Бібліогр. : с. 141 -143.

4. Критерії оцінювання вступного випробування (тестування)

Тест містить 50 однорівневих завдань, що передбачають вибір однієї правильної відповіді із запропонованих. Загальна кількість балів тесту – 200.

Кількість тестових балів	Оцінка	Кількість тестових балів	Оцінка
1	4	26	104
2	8	27	108
3	12	28	112
4	16	29	116
5	20	30	120
6	24	31	124
7	28	32	128
8	32	33	132
9	36	34	136
10	40	35	140
11	44	36	144
12	48	37	148
13	52	38	152
14	56	39	156
15	60	40	160
16	64	41	164
17	68	42	168
18	72	43	172
19	76	44	176
20	80	45	180
21	84	46	184
22	88	47	188
23	92	48	192
24	96	49	196
25	100	50	200

Результати тестування оцінюються:

«рекомендований до зарахування за результатами тестування»
«не рекомендований до зарахування за результатами тестування».

<i>рекомендований до зарахування за результатами тестування</i>	<i>100-200 балів</i>
<i>не рекомендований до зарахування за результатами тестування</i>	<i>0-99 балів</i>

У разі використання заборонених джерел абітурієнт на вимогу члена комісії залишає аудиторію з висновком *«не рекомендований до зарахування за результатами тестування».*

Затверджено на засіданні кафедри (протокол № 8 від 01.03.2021)

Укладач програми:

_____ Костючков С.К.,
голова фахової атестаційної комісії,
професор кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та соціології,
доктор філософських наук.